

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Bestuurlijke vernieuwing

Vries, J. de

Citation

Vries, J. de. (2009). Bestuurlijke vernieuwing. *Bestuurskundige Berichten*, 24(3), 6-7. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3211833>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3211833>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Bestuurlijke vernieuwing

Prof. dr. Jouke de Vries (1960) studeerde politieke wetenschappen aan de Universiteit van Amsterdam en is sinds 1984 werkzaam bij de vakgroep Bestuurskunde aan de Universiteit Leiden. De Vries verricht onderzoek naar besluitvormingsprocessen, beleidsomslagen en vraagstukken van politiek-bestuurlijk management. Hierbij zijn visie op het thema bestuurlijke vernieuwing.

Prof. dr. Jouke de Vries¹

Urgentie

Op dit moment lijkt de urgentie binnen het openbaar bestuur en het binnenlands bestuur tot veranderingen te komen te groeien. We zijn door de bankiers wereldwijd in de ellende gestort en het gelag dient betaald te worden door de belastingbetaler. Omdat de overheidsfinanciën uit het lood zijn geslagen zullen er waarschijnlijk veranderingen in het openbaar bestuur noodzakelijk zijn. Er zijn op dit moment 19 ambtelijke werkgroepen aan de slag om een taakstelling per departement van 20% te realiseren. De eerste schermutselingen doen zich al voor. De PvdA wil af van de waterschappen of laat deze voorbeelden van functionele decentralisatie fuseren met de provincies. Het CDA heeft een hekel aan de binnengemeentelijke decentralisatie waardoor de deelraden in Amsterdam en Rotterdam ter discussie komen te staan.

Werkgroep 19 onder leiding van de oud-secretaris generaal van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV), Chris Kalden, bestudeert op dit moment de veranderingen die in het openbaar bestuur en het binnenlands bestuur mogelijk zijn.

Naar mijn mening is er een holistische benadering van het openbaar bestuur nodig en kunnen wij niet meer volstaan met een partiele analyse. Bij een analyse van het openbaar bestuur dienen wij verschillende ontwikkelingen in ogenschouw te nemen.

Internationale machtsverhoudingen

Ten eerste zijn de internationale machtsverhoudingen sterk aan het veranderen. Hoewel de VS na de Tweede Wereldoorlog de toon zette, is dat nu niet meer vanzelfsprekend. De macht lijkt zich te hebben verplaatst van de Verenigde Staten naar de BRIC landen (Brazilië, Rusland, India, China – red.) die economisch veel meer de toon zetten. Het internationale niveau krijgt steeds meer invloed op het nationale en lokale bestuur. Bij een analyse van het openbaar bestuur dienen wij er rekening mee te houden dat het internationale bestuur de laatste decennia veel belangrijker is geworden. Wij noemen bij de internationale dimensie meestal de Europese Unie, maar ook de NAVO, de VN, de Veiligheidsraad, de Oeso,

Processen van bestuurlijke vernieuwing zijn altijd lastig geweest in Nederland. Niemand wil eigenlijk iets veranderen, waardoor de tirannie van de status-quo groot is. Maar het is natuurlijk ook weer niet zo dat er nooit wat verandert. Veranderingen in de politiek en het bestuur zijn echter alleen mogelijk als er maatschappelijke en politieke urgentie bestaat. Tot nu toe betekent bestuurlijke vernieuwing vooral dat er initiatieven bij de bestaande situatie worden opgeteld. Er vinden dus wel veranderingen plaats, maar dit leidt eerder tot meer overheidstaken en organisaties, dan tot minder. De Algemene Bestuurs Dienst (ABD) was bijvoorbeeld mogelijk omdat het iets extra's voor het openbaar bestuur betekende en geen bezuiniging. Iets van het bestaande openbaar bestuur afhalen is veel ingewikkelder.

de Wereldbank en het IMF hebben veel invloed op het nationale beleid.

“Het internationale niveau krijgt steeds meer invloed op het nationale en lokale bestuur.”

Technologie

Technologische veranderingen hebben een grote invloed op het politieke en bestuurlijke systeem. De invoering van de ICT technologie heeft het tempo van maatschappelijk handelen dusdanig verhoogd dat de representatieve democratie en bureaucratie steeds minder in staat zijn tot een bindende toedeling van waarden. Omdat er zowel sprake is van “input overload” als van afname van de steun is er sprake van een legitimiteitscrisis. Deze vertrouwenscrisis moeten wij oplossen. Wij zouden de nieuwe organisatie van het openbaar bestuur en het binnenlands bestuur kunnen doorgronden door uit te gaan van taakgebieden. Daarbij kan een onderscheid gemaakt worden tussen Law & Order, verzorgings- en facilitaire taken. Dit onderscheid in taken zou gebruikt kunnen worden om de organisatie van het openbaar bestuur en de bestuurslagen nader te doorgronden.

Naar mijn mening kunnen vele taken van de verzorgingsstaat worden gedecentraliseerd naar de provincies en de gemeenten, mits de kwaliteit van het personeel van de provincies en de gemeenten op orde is. Om bestuurlijke drukte te voorkomen zouden provincies kunnen opgaan in vier landsdelen. De gemeenten zouden via fusies en herindelingen een beter schaalniveau bereiken. Provincies en gemeenten moeten echter wel bestuurskracht hebben om vastgesteld beleid daadwerkelijk tot uitvoering te brengen. Dus voor werkelijke decentralisatie moet de lokale verkokering die ook in het lokale bestuur aanwezig is worden overwonnen.

“Voor werkelijke decentralisatie moet de lokale verkokering die ook in het lokale bestuur aanwezig is worden overwonnen.”

1. Hoogleraar Bestuurskunde aan de Universiteit Leiden en Wetenschappelijk directeur van de nevenvestiging Campus Den Haag.

Een belangrijke voorwaarde voor succes van het lokale bestuur is daarnaast dat het opleidingsniveau van de medewerkers van het provinciale en gemeentelijke bestuur op peil is. Een deel van het takenpakket van de centrale overheid zou naar het Europese niveau kunnen worden overgeheveld. Deze overlap van beleidsfuncties tussen het Europese en nationale niveau is niet echt efficiënt. Voor de nationale staat blijven er nog genoeg taken over. Daarbij valt onder andere te denken aan diverse Law & Ordertaken, waaraan centralisatielendens valt waar te nemen. Bovendien zal de nationale overheid nodig blijven voor de beleidsontwikkelingen.

Samenwerken

Onze maatschappij wordt met grote maatschappelijke vraagstukken geconfronteerd, waarvoor wij beleidsalternatieven moeten bedenken. Dat kan gebeuren in kleine, maar hoogwaardige specialistische beleidsafdelingen die meer met elkaar kunnen samenwerken dan in het verleden het geval is geweest. In de voorstellen van Roel Bekker om de verkokering te doorbreken wordt de samenwerking afgedwongen via de gebouwen, waardoor een kleinere maar sterkere centrale overheid zich nu rondom het Centraal Station in Den Haag nestelt.

Bovenstaande analyse is vrij rationeel en analytisch van toon. In werkelijkheid wordt de ruimte voor veranderingen in het openbaar bestuur bepaald door de politieke grenzen. Uit de politieke geschiedenis blijkt vaak dat er krachtige analyses zijn gemaakt, maar dat de politiek niet bij machte is om dergelijke ingrijpende beslissingen door te voeren. Natuurlijk zal iedereen zeggen dat bovenstaande veranderingen niet mogelijk zijn. De status-quo verzet zich tegen het doorvoeren van deze radicale voorstellen. Ik put echter toch enige hoop uit de bestuurlijke ontwikkelingen die in Denemarken hebben plaatsgevonden. De provincies werden in Denemarken opgeheven en ondergebracht bij enkele landsdelen. Het verdwijnen van de provincies betekende dat er ruimte was om grotere gemeenten te vormen. Dit gebeurde inderdaad. Het is dus niet onmogelijk grote veranderingen in het openbaar bestuur door te voeren. In het verleden zijn veranderingen dikwijls niet doorgevoerd omdat elke politieke partij in de regeringscoalitie uiteindelijk een aantal ministers wil hebben.